

Viure en tal any i en tal segle

JOAN FRANCESC MIRA

Viure en un temps numerat –pensar “naturalment” que tot el planeta “està” en el mateix segle i any: segona dècada del segle XXI, últims dies de l’any 2016 o primers del 2017– és una cosa absolutament original, insòlita i del tot excepcional si considerem el breu present i el llarg passat del conjunt de les societats humanes. A Tucídides, per exemple, que és el meu “pare de la història” preferit, no se li hauria acudit mai posar dates i anys a la seua *Història de les Guerres del Peloponès*. Mai va pensar (no podia!) que calia “situar” en tal any de tal segle els fets narrats: els grecs, i tothom i a tot arreu, els situaven en termes de proximitat o llunyania respecte d’altres fets pròxims o coneguts, i prou. Con si nosaltres *no poguérem* parlar de la “Guerra del 36” o “del 1914-18”, de la qual ara fa *un segle*, sinó únicament de la Guerra del temps dels nostres pares, o la guerra dels besavis. Eventualment, els grecs feien referència a l’arcontat atenès, com els romans a l’any del consolat: “essent còsols en Tal i en Tal”, això era l’equivalent de la data, i qui no tingués molta bona memòria podia consultar els arxius del Capitoli... En temps hel·lenístics es posà de moda comptar segons una hipotètica cronologia dels quadriennis olímpics (l’any tercer de l’Olimpíada vint-i-set, posem per cas: però com havia d’aclarir-se el comú de la gent?), igual com els romans començaren a comptar *ab urbe condita*, any tal des de la fundació (mítica) de la ciutat. Però una cosa i l’altra no van passar mai de ser un tret formal i erudit, i la gent del carrer ni sabia que existien les cronologi-

es: no vivien en cap any ni en cap segle. Per a nosaltres, és *inevitable* situar-nos en l’any tal i en el segle tal, i situar també els fets i noms antics en algun punt concret del segle II d.C., o del V a.C., o del que siga (ara, per no fer al·lusió a Crist, que sembla que fa lleig, hi ha qui compta com a “era comuna”, i prou!). Per als “altres”, era simplement *impossible* situar-se en el temps d’aquesta manera: els antics, i gran part de la gent medieval, i la resta de la humanitat, no han pogut mai veure’s com els moderns els veiem, ni atribuir-se en la història i en el temps el lloc que nosaltres inevitablement els atribuïm. Potser sant Agustí *ja podia* una mica, i sense dubte sant Tomàs i els escolàstics medievals podien ja, definitivament, veure’s en el punt del temps en què nosaltres els veiem. Perquè el *punt zero* –el naixement de Crist, la baixada de Déu– ja estava consolidat i per tant el temps ja podia ser lineal, un temps ordinal, ordenat: fins que el Senyor de la Història, no els homes, decidiren que ja n’hi havia prou. El calendari jueu, pel seu costat, comença amb la creació del món, i el

musulmà amb la fugida o *hègira* de Mahoma: també un punt zero.

Allò que resulta fins a un cert punt sorprenent, vista la lentitud i irregularitat de la seua difusió durant tants segles, és l’absolutització universal que després (durant els temps que anomenem moderns i contemporanis) se n’ha fet, d’aquell “punt zero” cristià: no ja com a fet central d’una història humana expressada en termes de projecte diví, sinó com a fonament d’una cronologia universal i com a *única* manera, no divina sinó pràctica i humana, d’expressar el temps nostre, i també tots els temps: aquest temps tan arbitrari, tan inexistent en ell mateix, ha esdevingut el temps de tota la humanitat. *Tots* viuen ara (inclosos els musulmans, els jueus, o qui siga que gaste encara una “era” pròpia) de grat o per força en el mateix dia del mateix any universal, i a més a més ho saben: això no havia passat mai de mai, és una cosa realment fabulosa, una revolució mundial, metafísica, una experiència inesperada, increïble. I tan “obvi” com pareix! És clar que la unificació del temps, viure en els segles i els anys, no passa de ser un efecte de l’expansió colonial europea, com les armes de foc, la burocràcia i l’electricitat. Però aquesta és la condició moderna universal, i la major part de vostès deuen recordar l’expectació (sovint alarmista i estúpida) que hi hagué fa pocs anys quan s’acostava el final del segon mil·lenari d’un fet tan puntual –i de data tan incerta– com el naixement d’un jueu de nom Jesús, i pràcticament *tota* la humanitat estava plena d’una expectativa concreta o difusa. Un resultat de la teologia, de les càbales de l’Església de Roma, i del sistema decimal: dos mil anys d’un any zero diví, vint vegades cent anys, nombres absoluts, arbitraris i mítics, segles, mil·lenaris, i l’antiga idea oriental, mesopotàmica o hebrea, que el món s’ha d’acabar algun dia. De manera que vagen passant vostès els fulls del calendari, i descansen: tot és pura il·lusió, tot és fals, tot és mite, i són ganes de numerar l’eternitat.

«TOTS VIUEN ARA (INCLOSOS ELS MUSULMANS, ELS JUEUS, O QUI SIGA QUE GASTE ENCARA UNA “ERA” PRÒPIA) DE GRAT O PER FORÇA EN EL MATEIX DIA DEL MATEIX ANY UNIVERSAL, I A MÉS A MÉS HO SABEN: AIXÒ NO HAVIA PASSAT MAI DE MAI, ÉS UNA COSA REALMENT FABULOSA, UNA REVOLUCIÓ MUNDIAL, METAFÍSICA»